

IMAGINATION AND PARTICIPATION

IMAGINATION AND PARTICIPATION: NEXT STEP IN PUBLIC LIBRARY ARCHITECTURE

Dit boek is het verslag van een zoektocht naar de toekomstige architectuur van openbare bibliotheken. Auteurs zijn Rob Bruijnzeels en Joyce Sternheim, bibliothecarissen die zich al geruime tijd bezighouden met de transitie van het bibliotheekwerk en de gevolgen daarvan voor architectuur en inrichting van bibliotheekgebouwen. Centraal in hun zoektocht staat de vraag hoe architectuur kan inspelen op de veranderende rol van de bibliotheek in de samenleving en wat dat betekent voor het ontwerpproces van nieuwe bibliotheekgebouwen.

De auteurs beschrijven de veranderbewegingen die het noodzakelijk maken tot nieuwe ontwerpcriteria te komen: de maatschappelijke ontwikkelingen, de reactie van openbare bibliotheken daarop en de consequenties voor de architectuur en inrichting van bibliotheekgebouwen. Zij doen verslag van hun gesprekken met deskundigen en van de interviews die ze gehouden hebben met top-architecten die in binnen- en buitenland openbare bibliotheken gebouwd hebben. Op grond van de uitkomsten van deze gesprekken en de inzichten en ervaringen van de auteurs zelf, presenteren zij ten slotte het 'programma van verbeelding': dat bibliothecarissen en architecten in staat stelt om tot goede inhoudelijke afwegingen te komen bij het ontwerpproces van een nieuw gebouw. Daarmee wordt een brug geslagen tussen bibliotheekinnovatie en vernieuwende architectuur.

Het bekende Rotterdamse ontwerpbureau WOAU tekent voor de vormgeving van het boek, dat najaar 2021 in een Engelstalige editie gaat verschijnen bij uitgeverij nai010, gespecialiseerd in hoogwaardige publicaties op het gebied van architectuur, stedenbouw, kunst en design.

BEKNOPTE INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1: I HAVE TO CHANGE TO STAY THE SAME;

waarom dit boek?

Beknopte inhoud:

In dit inleidende hoofdstuk verkennen wij met welke veranderingen de bibliotheek te maken heeft en welke gevolgen dat heeft voor werkwijze en architectuur. Is het mogelijk om tot nieuwe uitgangspunten te komen die inspelen op de veranderingen, maar ook recht doen aan de klassieke culturele en maatschappelijke waarde van de bibliotheek?

HOOFDSTUK 2: THERE IS NO ARCHITECTURAL FORM UNIQUE TO THE LIBRARY;

how to read a library building?

Beknopte inhoud:

Het herkennen en hanteren van typologieën kan richting geven bij het ontwerpproces van een nieuw bibliotheekgebouw. Het dwingt tot nadenken over hoe de interactie tussen gebruiker en collectie vorm krijgt en welke lay-out daarbij past. Het is een noodzakelijke en nuttige randvoorwaarde voor een intensieve samenwerking tussen bibliothecaris en architect. Dit hoofdstuk geeft door middel van beelden van een groot aantal bibliotheekgebouwen en toelichtende tekst een overzicht van de verschillende typeringen van (openbare) bibliotheken door de eeuwen heen. Centraal in het overzicht staat de interactie tussen collectie en gebruiker en de vertaling daarvan in een eigen, specifieke typologie. Verschillende trends in bibliotheekarchitectuur worden zichtbaar, inclusief de context en de inspiratie die eraan ten grondslag liggen.

HOOFDSTUK 3: TO RESTORE CIVIL SOCIETY, START WITH THE LIBRARY

bibliotheek en context.

Beknopte inhoud:

Hoe kan de openbare bibliotheek haar klassieke, maatschappelijke opdracht waarmaken in onze geïndividualiseerde en soms gefragmenteerde samenleving? En hoe past zo'n bibliotheek in de publieke ruimte van een stad, waarin het vooral lijkt te gaan om commercie en consumptie? Het vraagt om een bibliotheek die contracyclisch durft te denken en soms tegen de stroom in gaat. Het is een strategie waarin de collectie een actieve rol heeft en de bibliotheekbezoeker niet primair als consument wordt gepercipieerd, maar als betrokken en creatieve burger in een vitale samenleving. De bibliotheek wordt dan een plek waar de collectie betekenis krijgt en waar daadwerkelijk uitwisseling tussen verschillende maatschappelijke groepen plaatsvindt; waar bezoekers zelf aan zet zijn.

HOOFDSTUK 4: MAKING THE WORLD SAFE FOR QUESTIONS;

bibliotheek en verbeelding .

Beknopte inhoud:

Dit hoofdstuk is een synthese van de inzichten uit de interviews en het onderzoek, gecombineerd met onze eigen visie en ervaringen. Wij presenteren een andere manier van werken en vertalen die in nieuwe uitgangspunten voor de architectuur en inrichting van openbare bibliotheken, gericht op het versterken van de interactie tussen gebruikers onderling en tussen gebruikers en collectie. We gaan ook dieper in op de vraag wat dat betekent voor de samenwerking en het gezamenlijk programmeren met overige partners in een gebouw. Vervolgens besteden wij aandacht aan het ontwerpproces: welke stappen zijn noodzakelijk om te komen tot een ontwerp, waarin de verschillende partners op een interdisciplinaire manier samenwerken?

SLOTHOOFDSTUK: DON'T START BY REDESIGNING THE IMAGE; REDESIGN THE ACTION;

programma van verbeelding.

Beknopte inhoud:

We vatten de belangrijkste aandachtspunten bij het ontwerpen van een openbare bibliotheek samen: hoe ziet een ontwerpproces eruit waarin architect en bibliothecaris elkaars creativiteit, kwaliteit en professionaliteit optimaal kunnen benutten? Dit resulteert in het 'programma van verbeelding': een framework dat in vijf stappen het creatieproces van een nieuwe bibliotheek behandelt, inclusief de belangrijkste afwegingen en tips. Het programma wil bibliothecarissen en architecten inspireren om in een aantal stappen te komen tot goede inhoudelijke en praktische afwegingen bij het opstellen van hun eisenpakket voor een nieuw gebouw.

VERSPREID DOOR HET BOEK: INTERVIEWS MET ARCHITECTEN

Beknopte inhoud:

Om antwoord te krijgen op de vraag hoe de veranderende rol van de bibliotheek vertaald kan worden in een vernieuwende architectuur, hebben we een aantal Nederlandse toparchitecten geïnterviewd die openbare bibliotheken gebouwd hebben. We vroegen hen o.a. naar hun visie op de openbare bibliotheek, de ideeën die ten grondslag lagen aan hun ontwerp en hun mening over het uiteindelijke resultaat. De interviews, die gedeeltelijk eerder verschenen in Bibliotheekblad, worden na verdere bewerking en aanvulling opgenomen in het boek.

Geïnterviewden: :

- Jo Coenen (OBA, Amsterdam en Centre Céramique, Maastricht).
- Chris van Duijn, OMA: bibliotheken in Seattle, Qatar en Caen.
- Francine Houben, Mecanoo: Birmingham Library, Tainan Public Library, New York Public Library Stephen A. Schwarzman Building, The Stavros Niarchos Foundation Library, New York, Martin Luther King Library, Washington.
- Winy Maas, MVRDV: de Boekenberg in Spijkenisse, de Tianjin-Binhai bibliotheek in China en de imaginaire Brabant Bibliotheek 2040.
- Vincent Panhuysen, KAAAN: Bibliotheek Utopia, Aalst, België.
- Michiel Riedijk, Neutelings Riedijk: Rozet in Arnhem en het Eemhuis in Amersfoort.

AUTEURS

Rob Bruijnzeels en Joyce Sternheim zijn bibliothecarissen die zich al geruime tijd bezighouden met de transitie van het bibliotheekwerk en de gevolgen daarvan voor architectuur en inrichting van bibliotheekgebouwen. Ze zijn al enige jaren op internationaal niveau werkzaam en beschikken over een groot netwerk van collega's uit de openbare bibliotheekwereld in vele landen. Het schrijven van artikelen en essays in binnen- en buitenlandse vakliteratuur is een belangrijk onderdeel van hun werk geworden. In november 2019 ontvingen Joyce en Rob van de Koninklijke Nederlandse Vereniging van Informatieprofessionals de oevreprijs uit het Victorine van Schaick fonds voor 'hun niet aflatende bijdragen in woord en daad aan het Nederlandse openbare bibliotheekwerk'. De laatste jaren zijn zij verbonden aan het Ministerie van Verbeelding, een denktank en ontwerp-collectief dat bibliotheken en andere culturele instellingen helpt bij het realiseren van hun toekomstplannen. Het Ministerie van Verbeelding is o.a. verantwoordelijk voor het ontwerp van de Chocoladefabriek Gouda (winnaar beste bibliotheek van Nederland 2015), Korenbeurs Schiedam (2e plaats beste bibliotheek 2017) en Bibliotheek Deventer (3e plaats beste bibliotheek 2019). Sinds begin 2019 is het Ministerie betrokken bij het herontwerp van de Stadsbibliotheek in de Gasteig in München, het grootste en meest succesvolle culturele centrum van Duitsland.